

Van metaforen en tijdsduiding

Annemieke Schoen; 4-3-19

Het gebruik van metaforen kan kleur geven aan een verhaal. Metaforen zijn in poëzie een van de belangrijkste bouwstenen maar ook in proza worden ze vaak gebruikt. Een metafoor is simpel gezegd een vergelijking tussen twee beelden waardoor er een nieuw beeld ontstaat. Een goede metafoor creëert dus iets nieuws. “ De zon gaat onder als een bloedende knie “ (Guus Kuijer) als je dat leest kijk je toch even iets anders naar een ondergaande zon. Afgesleten metaforen zijn al zo vaak gebruikt dat het geen nieuw beeld meer oplevert. Ze zijn geworden tot cliché. (De koperen ploert, vlinders in de buik) Soms zijn metaforen niet helemaal te plaatsen maar wel prikkelend. Zo las ik een kop boven een recensie van een cd van een rapper. “Zijn teksten hebben de logica van een prei. “ Hoewel ik er persoonlijk van overtuigd ben dat er veel logica in een prei zit snap ik toch meteen dat er weinig logica in de teksten zit. Vasalis dichtte over een nachtelijke busrit over de Afsluitdijk. “De bus rijdt als een kamer door de nacht.” En altijd als ik in het donker een bus zie denk ik aan die regel. Als er een niet te plaatsen humeurigheid in mij zit komt een regel van Lucebert in mij naar boven. “Er is een norse neger in mij neergedaald “. Dat helpt. Reclame maakt ook vaak gebruik van metaforen. Melk de witte motor of die prachtige beeldmetafoor van een vliegende en op het water landende zwaan die staat voor schoonheid en kracht. Een reclame voor de KLM toen ze nog niet in Franse handen waren gevallen. Kun je je oefenen in het bedenken van metaforen? Ja, schrijf maar eens de dingen die je doet of ziet als een beeld op. Waar lijkt een vers gesmeerde boterham met pindakaas op? Waar lijken waterhoentjes op? (de vader van K. Schippers noemde ze strijkbouten) Waar lijken de slenterende toeristen op die je voor de voeten lopen? Oefen en zoek de metaforen op om je heen. Ze staan niet alleen in de poëzie, maar ook in proza, in sterreclames en elke dag in de krant. Als je er over nadenkt bestaat het grootste gedeelte van onze communicatie uit vergelijken dus waarom zouden we daar niet een beetje werk van maken?

Tijdsduiding.

In een levensverhaal is tijd een belangrijk decorstuk. Je zoomt in op de particuliere tijdsbeleving van de hoofdpersoon. Maar voor de lezer is het ook plezierig om even uit te zoomen en dat leven in een ruimere perspectief te zetten. “ Er gebeurde veel in dat jaar. Simon Carmiggelt kreeg de P.C.Hooftprijs. De film Soldaat van Oranje ging in première en er vond een treingijzeling plaats door Molukkers bij De Punt. Maar het was ook hun jaar want in 1977 trouwden Gerda en Cor.” Denk bij de tijdsduiding ook aan de doelgroep. Als het verhaal wordt geschreven voor kinderen en kleinkinderen is het misschien niet helemaal duidelijk wat de hoofdpersoon bedoelt met “... en de buurman was een vuile NSB’er. “ Bij veel uitleg is het goed om het in het verhaal te verwerken, bij een kleine uitleg volstaat een noot onder aan de bladzijde.

METAFOREN d.d. 6 maart 2019

1. Wieteke van Zijl in een Artikel over Rembrandt in het Volkskrant magazine:
Het Rembrandtjaar is net begonnen en er sluipt al 'vermoeidheid in' ..Dat heeft niet zozeer met zijn kunst te maken, maar met het stuwmeer van roem om Rembrandt heen. ...Dat 'bewieroken' staat kijken in de weg. (AB)
2. Eva Hoeke, eveneens in de Volkskrant:
'...de remlichten van de wagens voor ons veranderden in rood aquarel...' Even verder '..het waren de eerste tekenen geweest van een leven wat langzaam losliet, als plaatjes in een verschoten poëziealbum.' Gaat over haar schoonmoeder waarbij beginnende alzheimer is geconstateerd. (AB)
3. In het levensverhaal gebruikt: "in zo'n toestand lag ruzie voortdurend achter de jeneverfles op de loer". (RvN)
4. Betreft het overlijden van mijn oma die, na een avondje oppassen, lopend op weg naar huis zich niet lekker voelde, op een vuilnisbak ging zitten en daar door een voorbijganger dood werd gevonden: "de dood kwam tot haar als een Tesla, snel en geruisloos". (RvN)
5. Over een nogal ongelijk stel qua leeftijd dat aan een tafeltje naast ons zat in een zuid-frans restaurant: "hij had een vrouw als een exclusieve Italiaanse auto; prachtige carrosserie, fantastische prestaties, maar duur in aanschaf en onderhoud en met een nukkig karakter". (RvN)
6. Een voorbeeld van een niet prettige metafoor.
Naar aanleiding van de discussie over het dodelijke ongeval van een Uber-chauffeur reageert Uber Nederland: "Het was een wervelwind van rationele redenen en dingen waarvan je eigenlijk vindt dat je ze niet moet doen." (LB)
- 7.
8. Naar aanleiding van de 'burn-out epidemie' meldt TNO dat één op de zeven Nederlanders, 14 procent, burn-out klachten heeft maar dat dat niet betekent dat ze versuft door antidepressiva voor Jaffa op bed liggen.
Deze metafoor werd alleen door mij begrepen en de rest had zoiets van: wat wordt er mee bedoeld. (LB)
9. Metafoor uit een lied van Theo Nijland (AS):
Ik ben een eiland, ik ben een heel eind zwemmen

GEORGETTE

Uit de krant:

"Zie hoe de hazen lopen in de liefde." Over de rammeltijd. Een haas op liefdesjacht. Met een foto waarbij het net is of de haas over het water loopt. Een achtervolging die er heftig aan toe kan gaan. Tot over de sloot aan toe.

“Een witte raaf met oranje bloed.” Over Herna Verhagen. Ze is één van de weinige vrouwen aan de top in het bedrijfsleven. Een heel loyale persoon want ze werkt al vijftienvintig jaar voor Post NL.

Uit de reclamewereld:

Betreft de KLM. Naast de mooie witte zwanen is er nog een reclame over een speurhondje genaamd Sherlock. In het filmpje zie je dat hij achtergebleven spullen opspoort en terug brengt naar de eigenaar. Metafoor is hier de trouwe hond, staat gelijk aan de goede en vertrouwde klantenservice van de KLM.

Een wat minder geslaagde metafoor van de KLM op sociale media:

“It does’nt matter who you click with. Happy Pride Amsterdam.” Dit was in augustus 2017. Het was bedoeld om de deelnemers van de Amsterdam Gay Pride een hart onder de riem te steken. Een metafoor met als bedoeling om diversiteit te vieren. Met een afbeelding erbij van in regenboog gekleurde veiligheidsgordels. Maar ondanks de goede bedoeling werd dit helemaal verkeerd begrepen en ontstond een storm van kritiek. Het zou onbewust het tegenovergestelde bewijzen. Omdat niet elke gespcombinatie daadwerkelijk zou klikken.

Simone de Vries

Uit de documentaire "Stuk" . Over de depressieve zoon van de wondverpleegkundige werd gezegd: "Kai's verlamdheid begon iedere ochtend weer opnieuw. Eerst nog die veilige waas van het ontwaken maar twintig seconden later viel het totale gewicht van de dag op zijn gemoed"

Uit de Volkskrant 31 jan 2019: over de rechten van Afgaanse vrouwen: "zij vrezten te worden teruggejaagd achter het tralievenster van hun boerka"

Gedicht in SirEdmund , Volkskrant 26 jan. 2019:

... of vermoeden dat je camembert bent, Zachtrond en melkwit op temperatuur ligt te komen tussen de lakens van klamme gedachten....

10.